

MAGYAR NEMZETI BANK

Konvergencia és strukturális reformok

Simor András

Pénzügyi Csúcstalálkozó

2008 április 14.

Áttekintés

1. Az euro bevezetésének közgazdasági feltételei
2. Munkaerőpiaci rugalmasság
3. Termékpiaci verseny
4. Fiskális mozgástér
5. Konvergencia és infláció: a jegybank szerepe
6. Összegzés

Az euro bevezetésének közgazdasági feltételei

- Jogi feltételek: maastricht-i kritériumok
- Közgazdasági feltételek: optimális valutaövezetek (OCA) kritériumai:
 - szoros külkereskedelmi integráció
 - hasonló ágazati szerkezetek
 - szinkronizált gazdasági ciklusok
- aszimmetrikus sokkok kockázata alacsony
 - rugalmas munkaerőpiac
 - kellő mértékű fiskális mozgástér (=alacsony hiány)
- a mégis bekövetkező aszimmetrikus sokkok kezelése megoldott
- A közös valuta előnyei számottevőek:
 - Nagymértékű külkereskedelem-bővülés
 - Árfolyam-kockázati prémium eltűnése
 - Monetáris és gazdasági stabilitás növekedése

Magyarország esetében...

- Jogi feltételek: maastricht-i kritériumok
- Közgazdasági feltételek: optimális valutaövezetek (OCA) kritériumai:
 - szoros külkereskedelmi integráció
 - hasonló ágazati szerkezetek
 - szinkronizált gazdasági ciklusok
- aszimmetrikus sokkok kockázata alacsony
 - rugalmas munkaerőpiac ?
 - kellő mértékű fiskális mozgástér (=alacsony hiány) ?
- a mégis bekövetkező aszimmetrikus sokkok kezelése megoldott
- A közös valuta előnyei számottevőek:
 - Nagymértékű külkereskedelem-bővülés
 - Árfolyam-kockázati prémium eltűnése
 - Monetáris és gazdasági stabilitás növekedése

Munkaerőpiaci rugalmasság Magyarországon: intézmények

Az intézményi feltételek kedvezőek a rugalmasság szempontjából:

- Szakszervezetek taglétszáma (Ny-Európa-hoz viszonyítva) alacsony, alkuereje mérsékelt
- A bérek szektorális, vagy még inkább vállalati szinten határozódnak meg; a centralizált béralku (OÉT) eredménye inkább csak iránymutató
- A munkaerő elbocsátás és felvétel költségei európai összehasonlításban alacsonyak

Bérrugalmasság és strukturális rugalmasság

A bérezés megfelelően rugalmasnak tűnik:

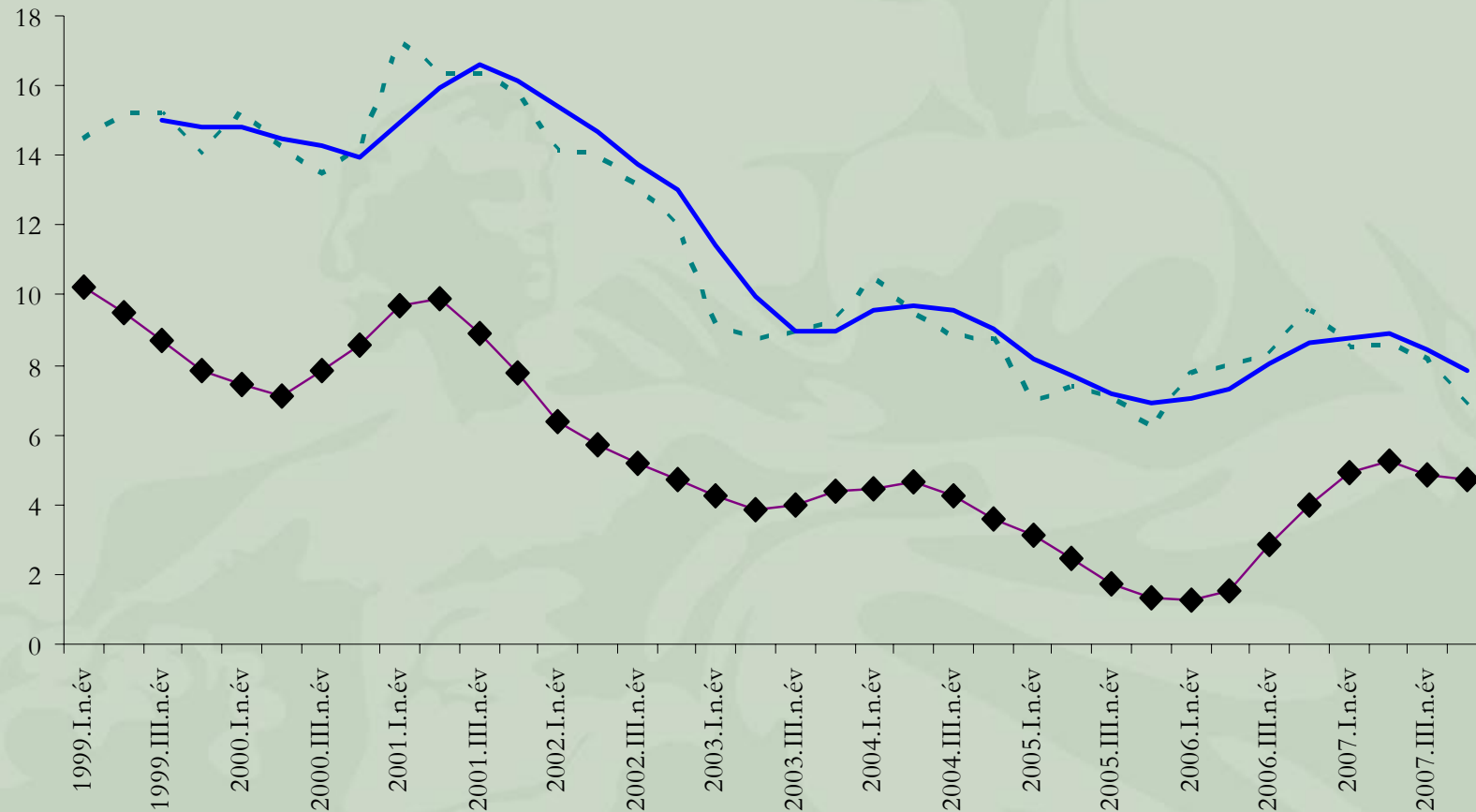
- A nominálbérek gyorsan alkalmazkodnak az inflációban vagy a termelékenységben beálló változásokhoz

A strukturális rugalmassággal viszont súlyos problémák vannak: alacsony a foglalkoztatási ráta

Lehetséges okok:

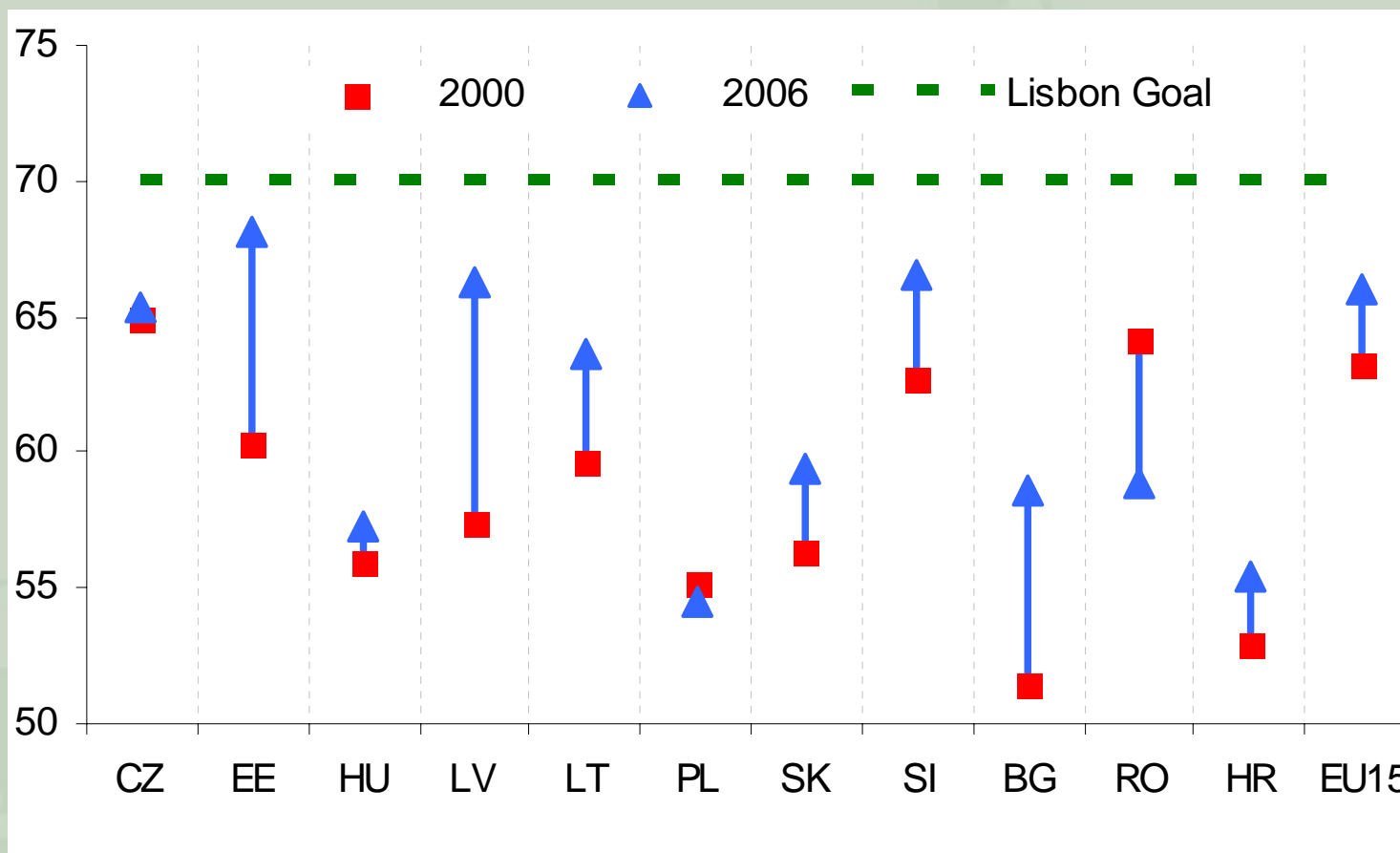
- Nagyon magas adó- és járulékteher (adóék) a munkaerőn
 - A munkavállalást visszafogó ösztönzők a szociális rendszerben: (nagyvonalú korai- és rokkantnyugdíjazás, gyermekgondozási támogatások)
 - képzettség szerkezete nem felel meg a munkaerőkeresletnek
- egyértelmű szükség munkaerőpiaci reformra

Nominális bérek és az infláció

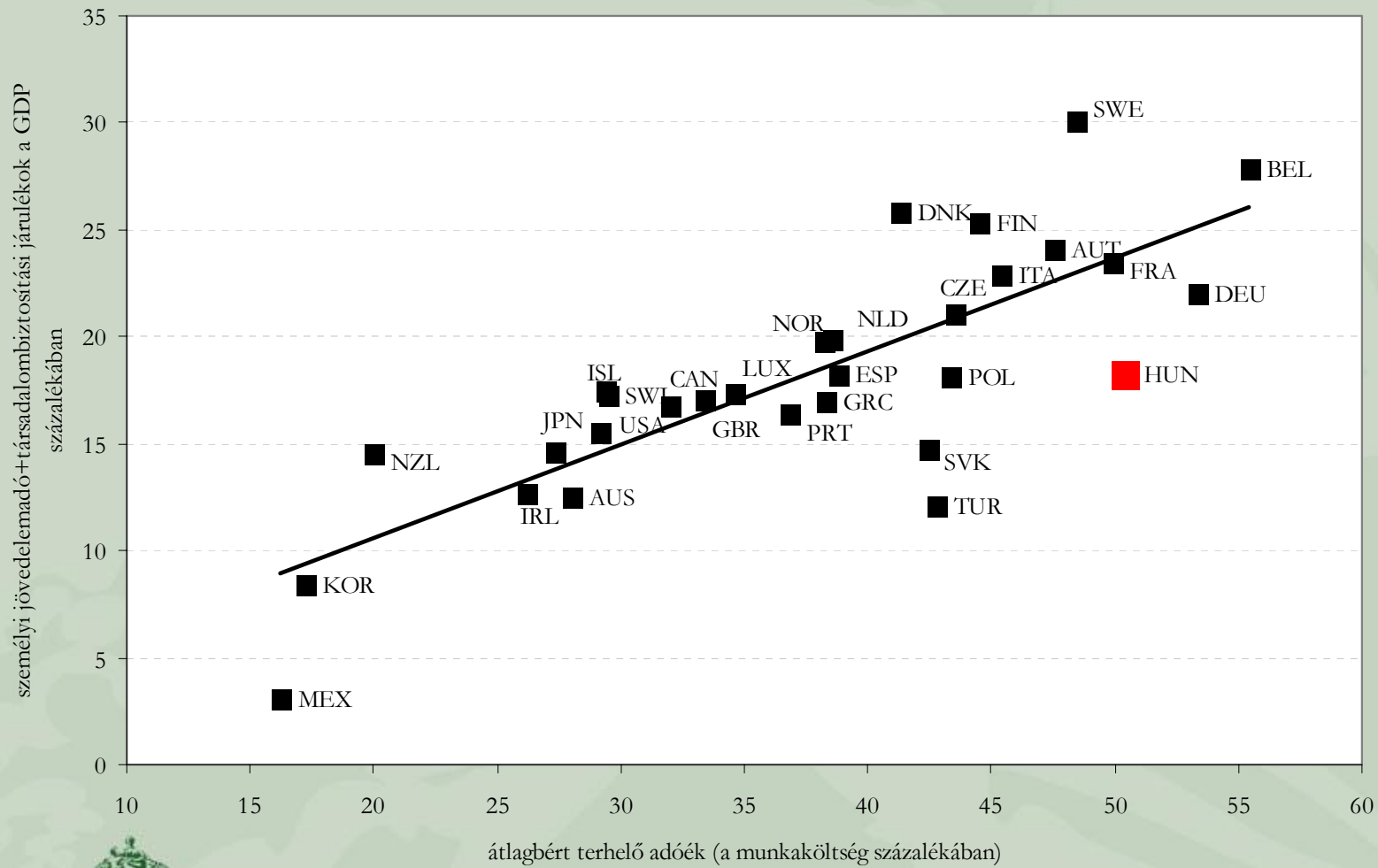

--- bruttó átlagkeresetek ◆ trendinfláció — bruttó átlagkeresetek trendje

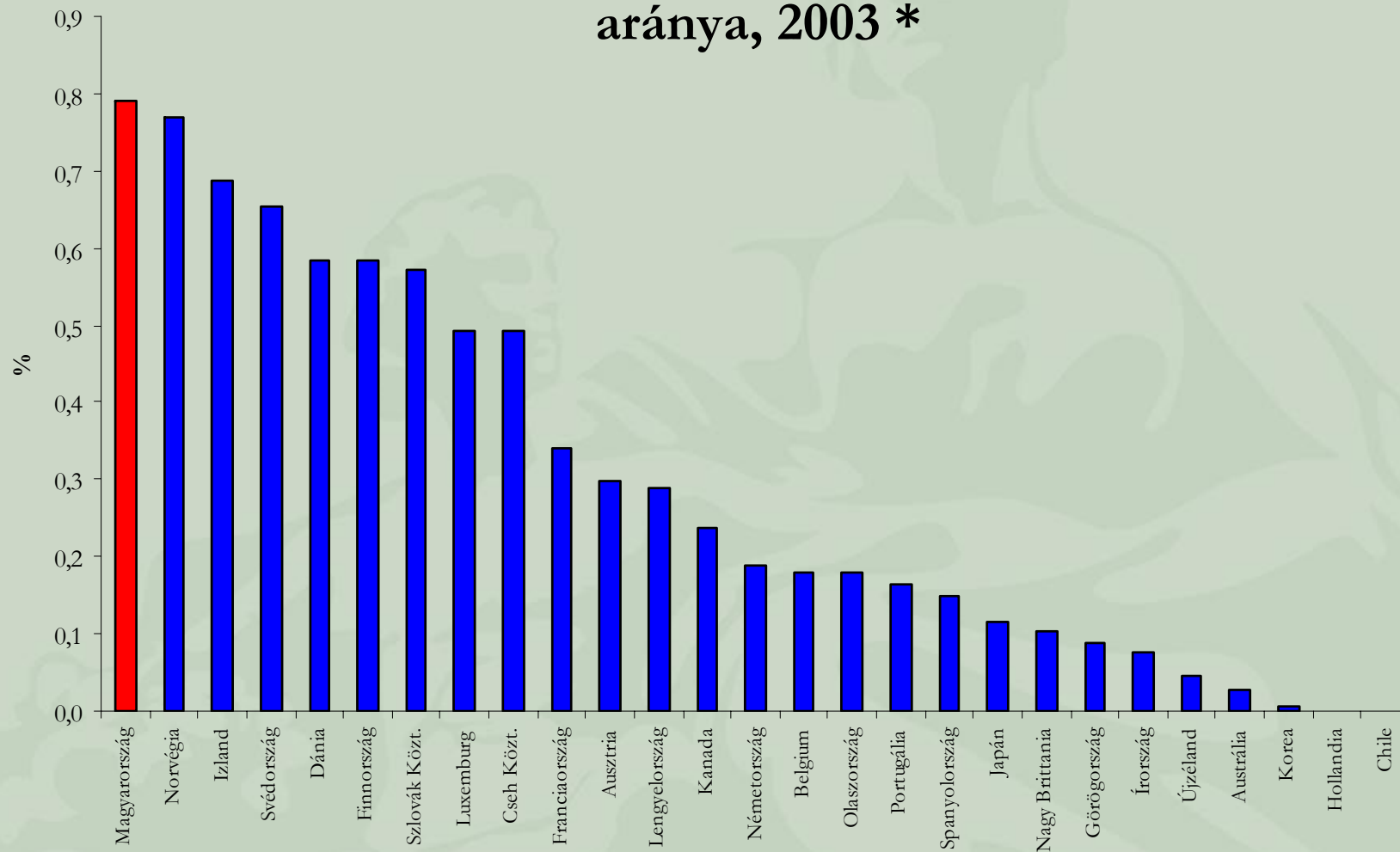
A foglalkoztatási ráta változása 2000 és 2006 között (15-64 éves korosztály)

Adóék és adóbevételek (2005)

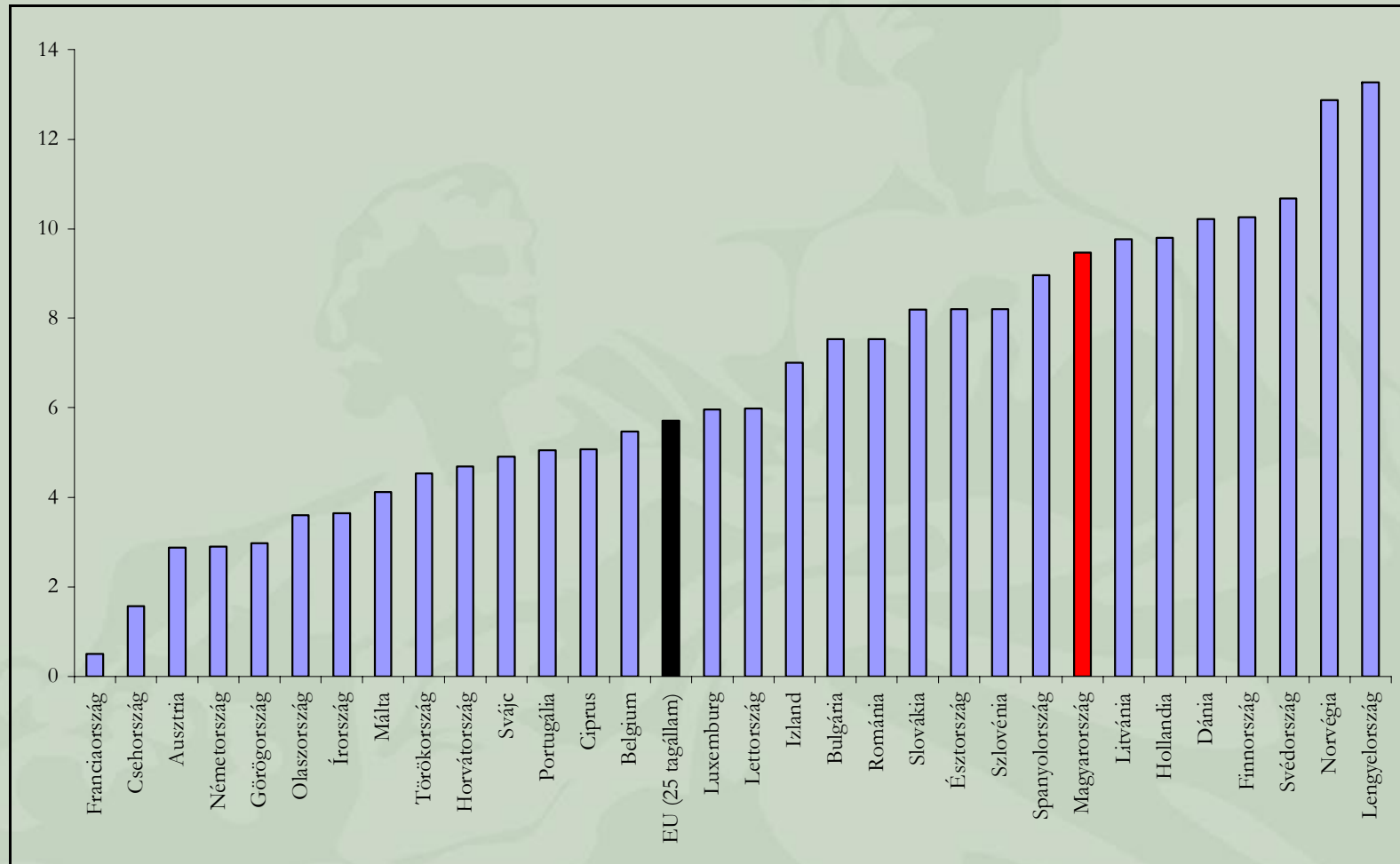

Gyermeknevelési támogatások GDP-hez viszonyított aránya, 2003 *

Magyarország esetében: GYES, GYED, TÉGYÁS

1-17. ábra: Rokkantak aránya a teljes populációban (40-64 éves korosztály, %, 2006)

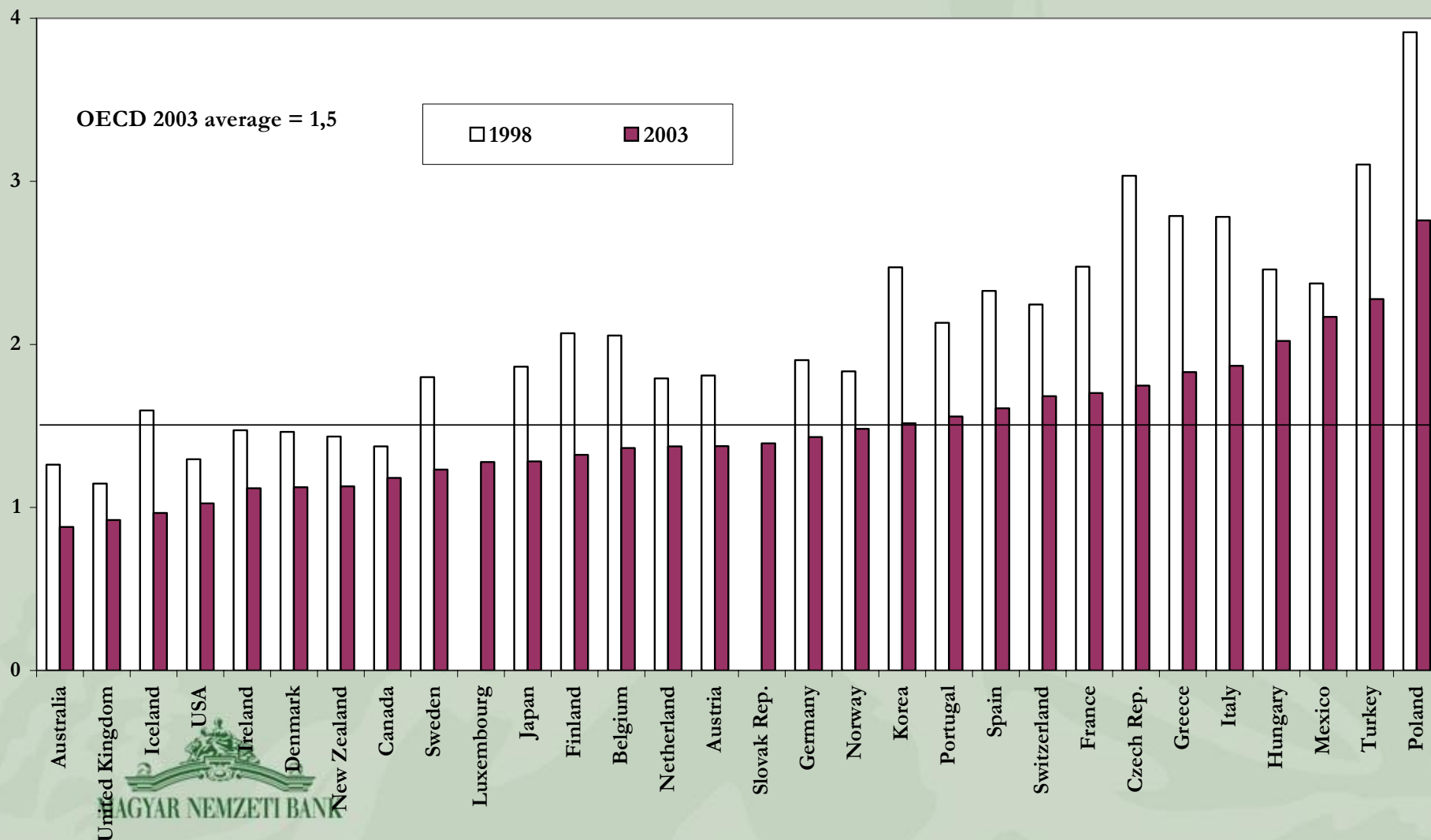
Forrás: OECD.

Termékpiaci rugalmasság

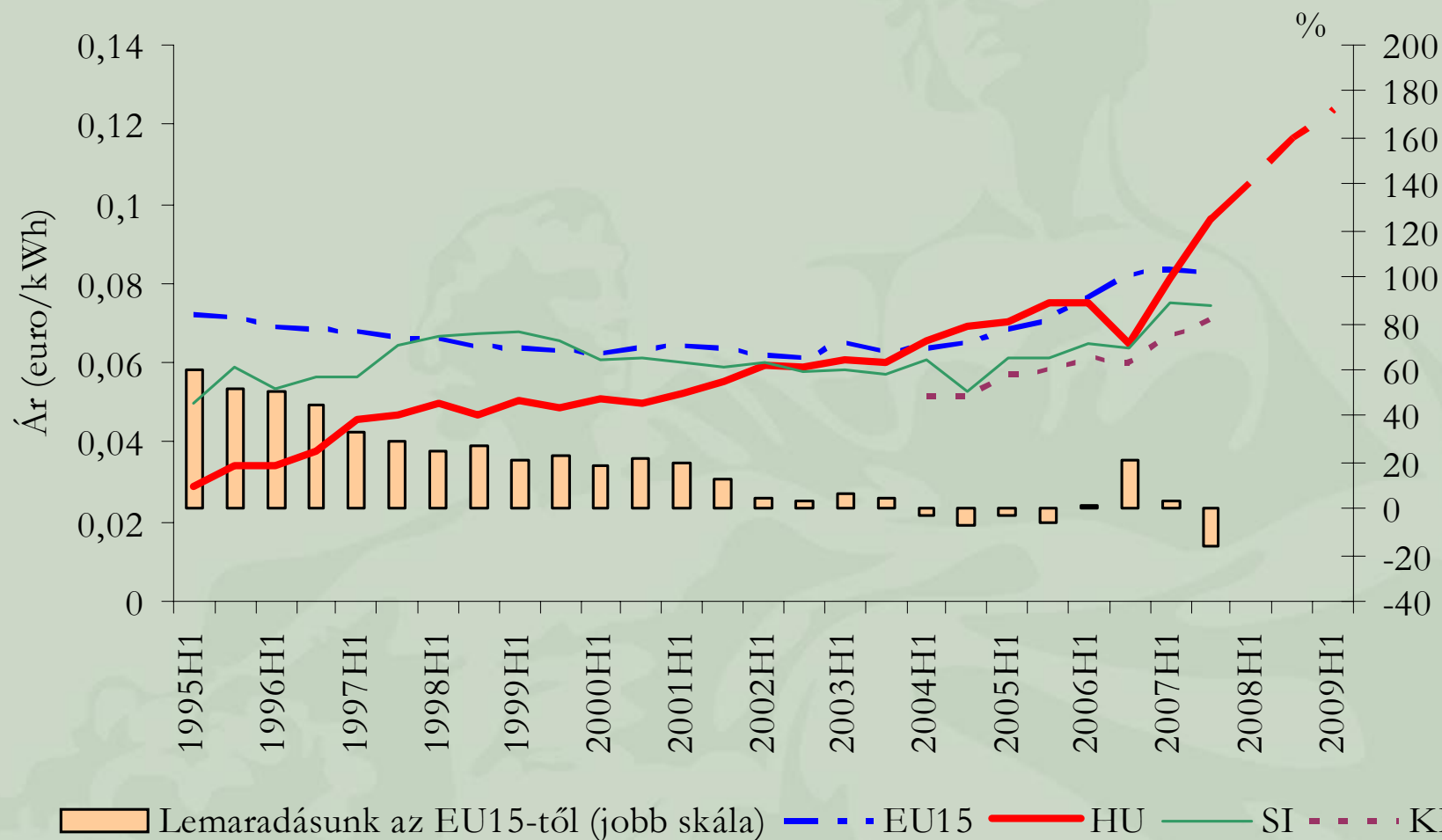
- Mennyire erős a verseny a hazai termék- és szolgáltatás piacokon?
- Összehasonlító elemzés az OECD Product Market Regulation (PMR) mutatója alapján
- Egy fontos összehasonlítási alap: az euroövezetben gyengébben teljesítő országok (Portugália, Olaszország, Spanyolország)
- Az ezekben az országokban megfigyelt alacsony termelékenység-növekedés összefüggésben lehet a termékpiaci reformokban való lemaradással
- Konklúzió: Magyarország e csoporthoz képest még elmaradottabb → termékpiaci reformra is szükség van!

Termékpiaci szabályozás – a sor vége felé...

Az OECD Product Market Regulation (PMR) mutatója

3-6. ábra: Termelői áramárak

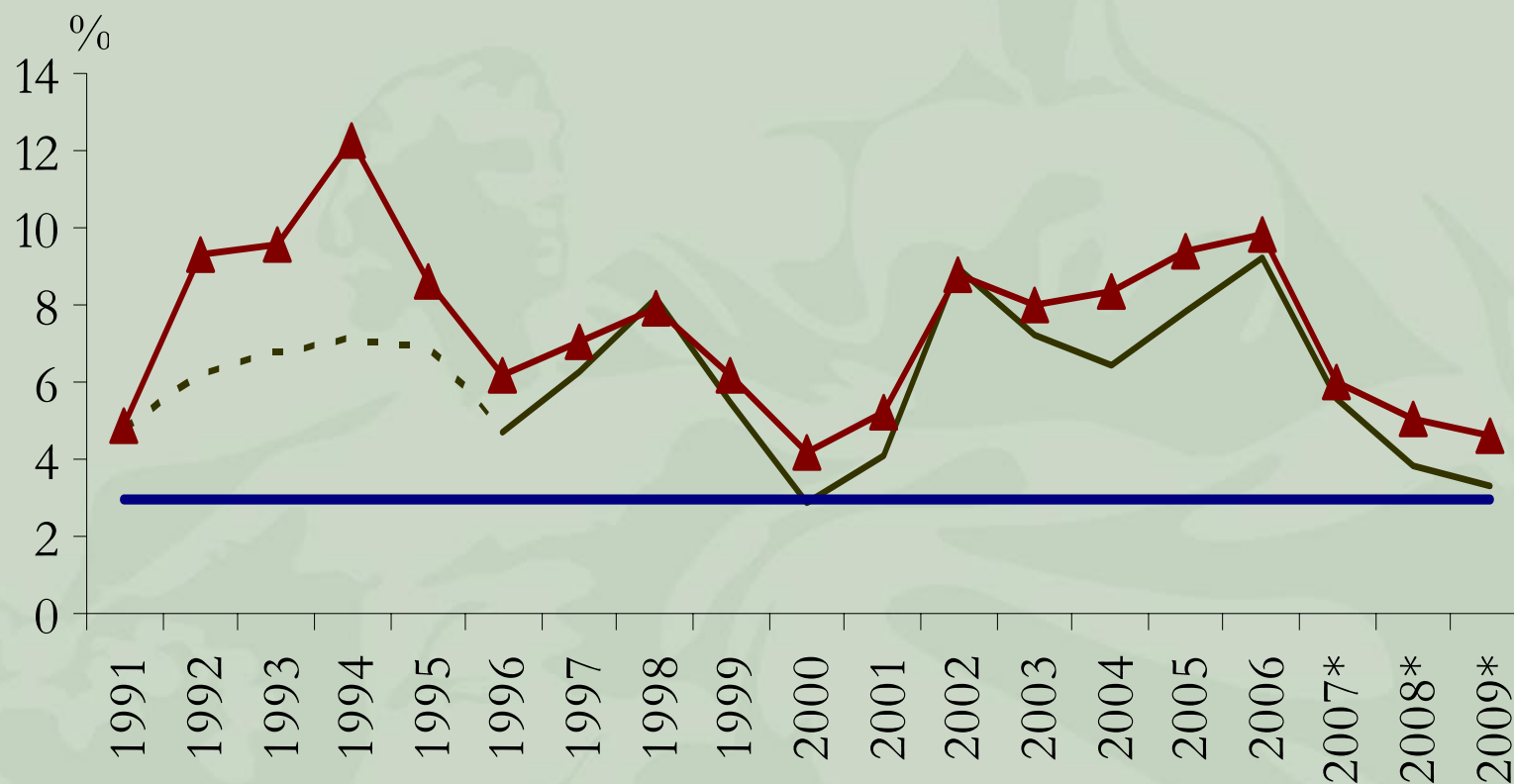
Forrás: Eurostat, MNB. A magyar adatoknál a szaggatott vonal MNB előrejelzést jelöl.

Fiskális mozgástér

- Az euroövezet tagjaként a fiskális rugalmasság kulcsfontosságú
- Magyarországon a rendszerváltás óta nem állt rendelkezésre a valutaunióban szükséges mértékű fiskális mozgástér
- Ennek az okai részben szerkezetiek (magas kiadási szint, „koraérett jóléti állam”)...
- részben intézményiek (nem hatékony költségvetési tervezési, végrehajtási mechanizmusok, fiskális szabályok hiánya)

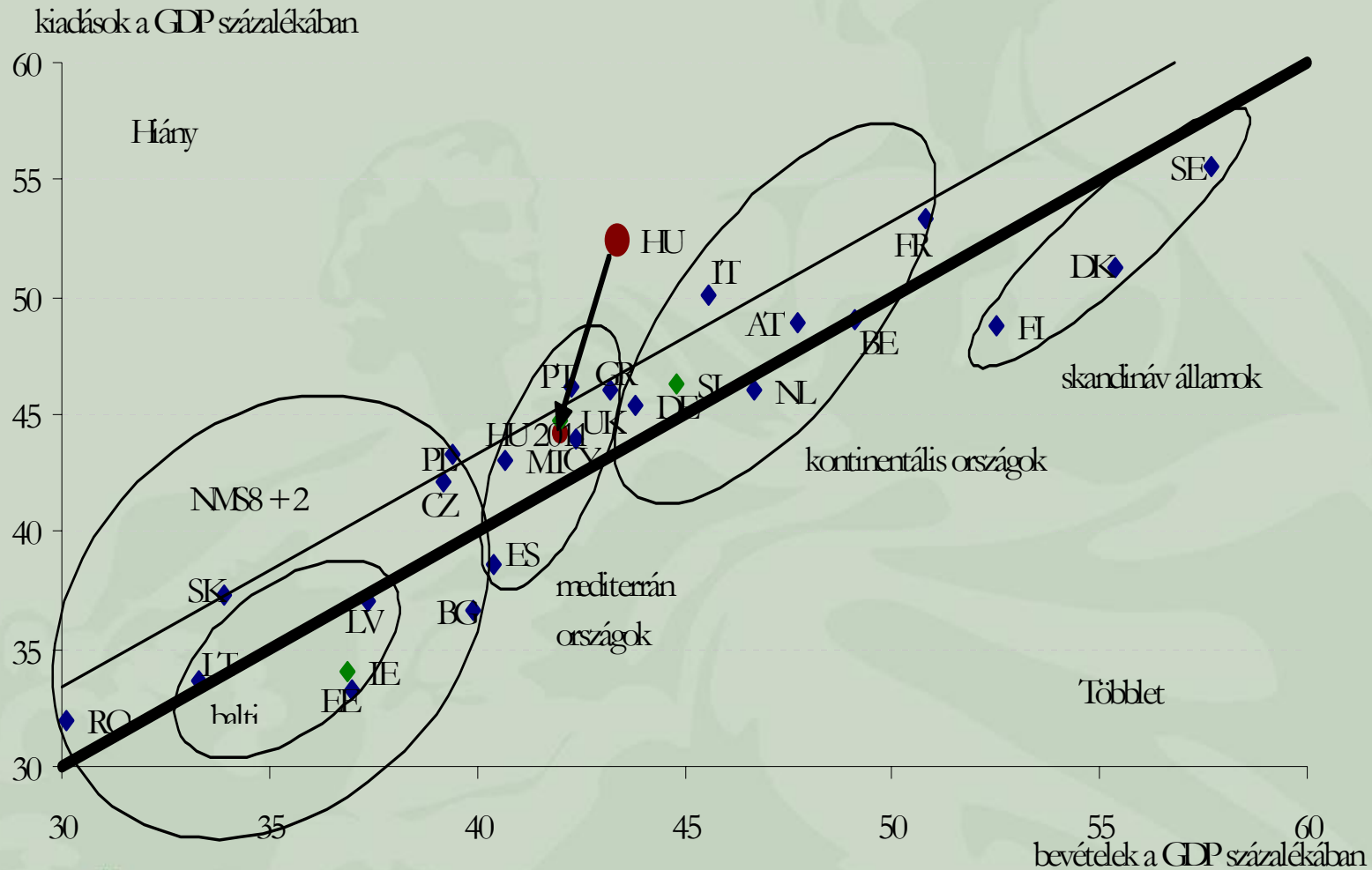
Távol az elégséges fiskális mozgástértől...

Költségvetési hiány (GDP %)

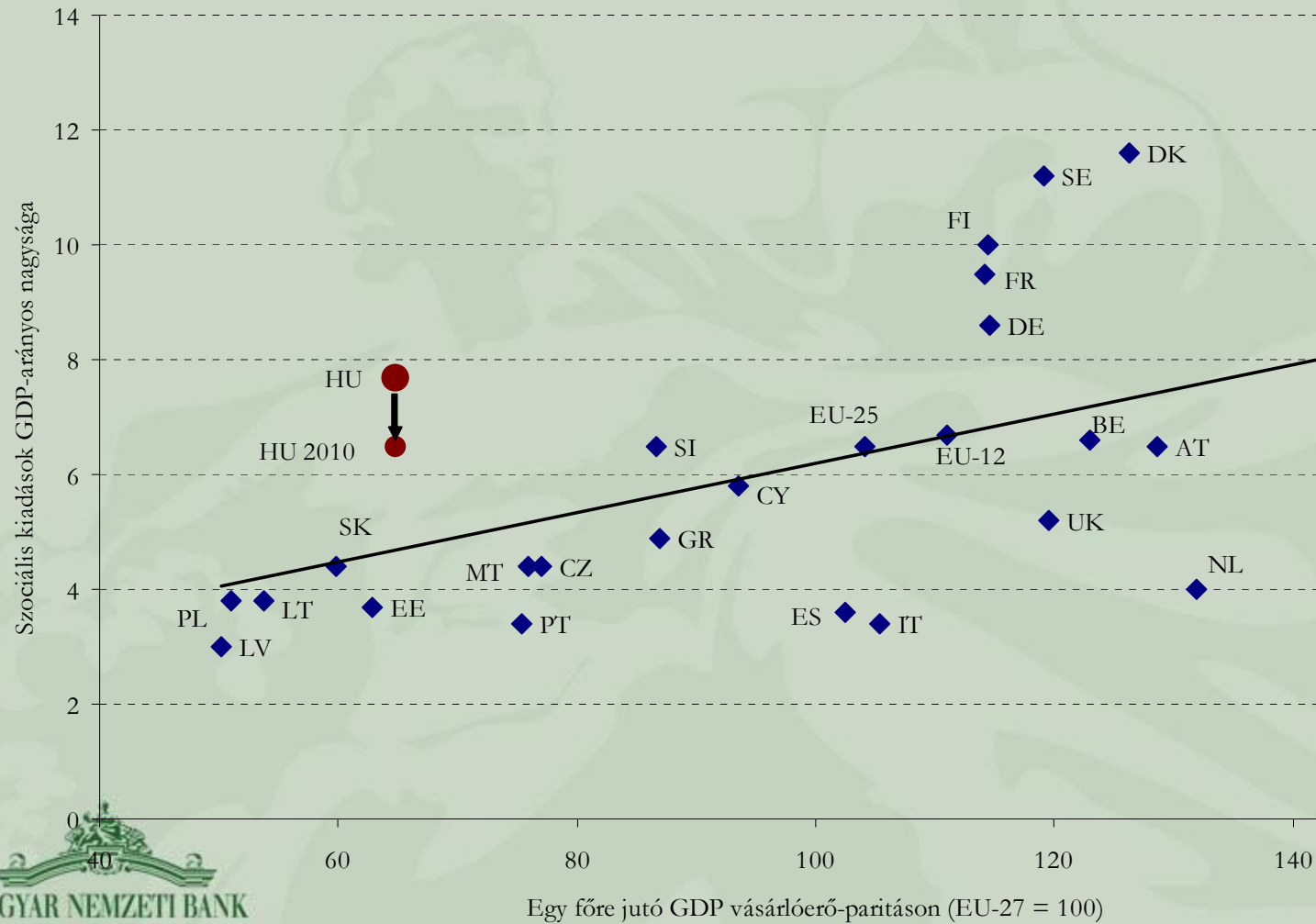
- Államháztartás ESA-szemléletű egyenlege (1996 előtt GFS)
- ▲ Államháztartás SNA-szemléletű egyenlege
- Maastrichti deficitkritérium

Magas magyar újraelosztás az újonnan csatlakozott országokhoz képest...

„Koraérett jóléti állam”?

Szociális kiadások nagysága és gazdasági fejlettség (2005)

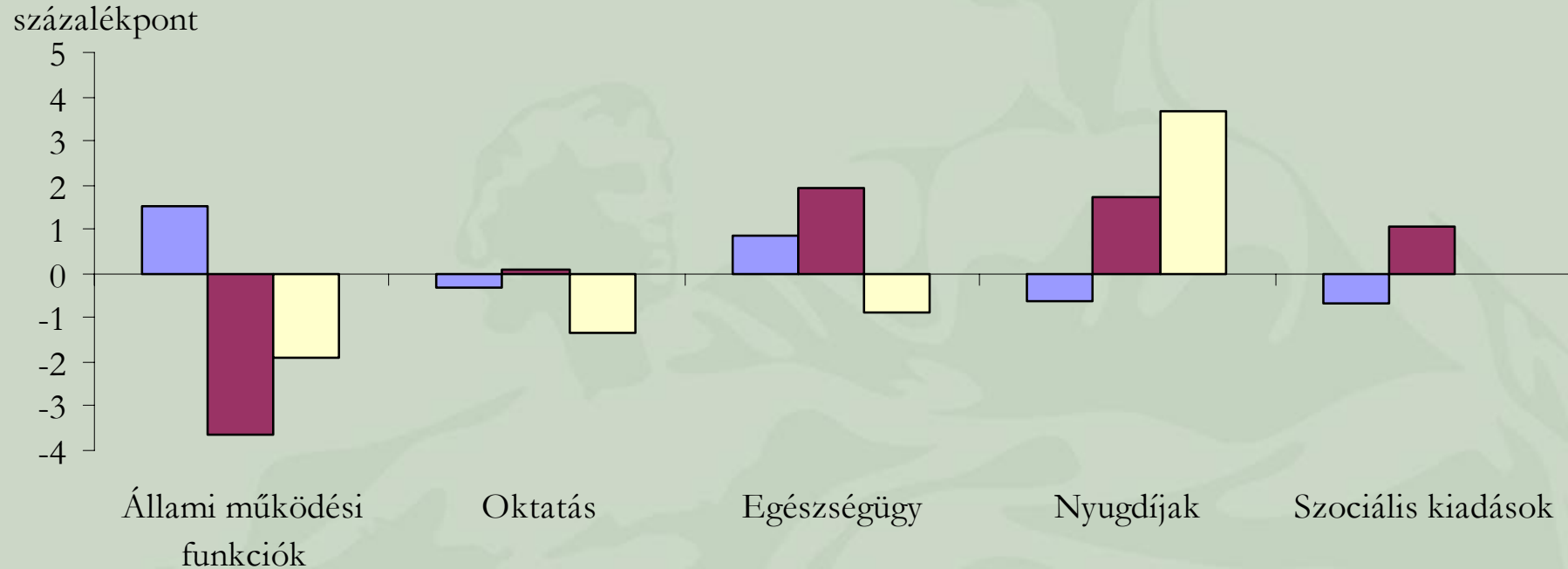

A jelenlegi költségvetési konszolidáció

- Jelentős sikerek az első két évben, de... tartós is marad?
- Összehasonlítás a sikeres (=tartós) európai konszolidációkkal: a magyar kiigazítás kilóg a sorból
- Eltérések a sikeresektől:
 - Mo.-on a *produktív* kiadások (működési kiad., egészségügy, oktatás) aránya csökken, *improduktívaké* (szociális kiadások, nyugdíj) nő v. szinten marad
 - Torzító adók (jövedelemadó, járulékok) jelentősen emelkedtek
- → a kiigazítás szerkezete nem kedvez a hosszú távú növekedésnek

Sikeres vs. sikertelen kiigazítások: kiadási szerkezet

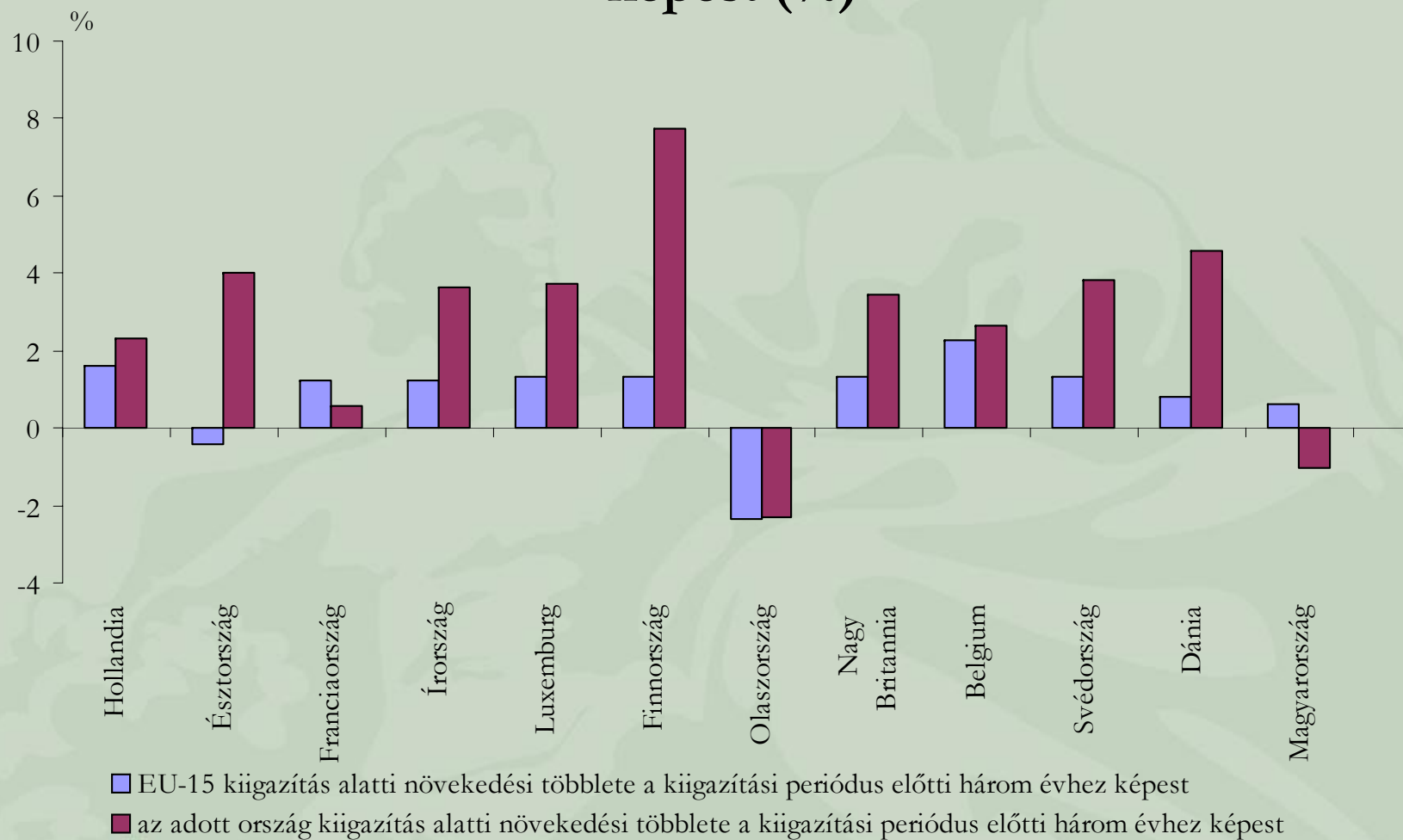
Az elsődleges kiadások megoszlásának változása 1993-1999 között az EMU bizonyos országaiban, illetve Magyarországon 2005-2010 között

- Belgium, Finnország, Írország, Hollandia*, Ausztria*
- Görögország, Olaszország, Portugália, Németország, Franciaország*
- Magyarország

* 1995-1999

A sikeres kiigazítók, illetve az EU-15 tagállamok átlagos növekedési ütemének változása a kiigazítást megelőző évekhez képest (%)

Fiskális kiigazítás: kihívások

Kiadási oldal:

- Szociális kiadások csökkentése és átstrukturálása (hatékonyságjavítással)
- Humán tőkét érintő kiadások (oktatás, egészségügy): a kiadások csökkentésének megállítása
- Magas adósságállományból fakadó magas kamatkiadások korlátozzák a többi kiadási tételt

Bevételi oldal:

- Munkát terhelő adók és járulékok mérséklése
- Adóbeszedési hatékonyság növelése
- Adórendszer egyszerűsítése, kedvezmények felülvizsgálata

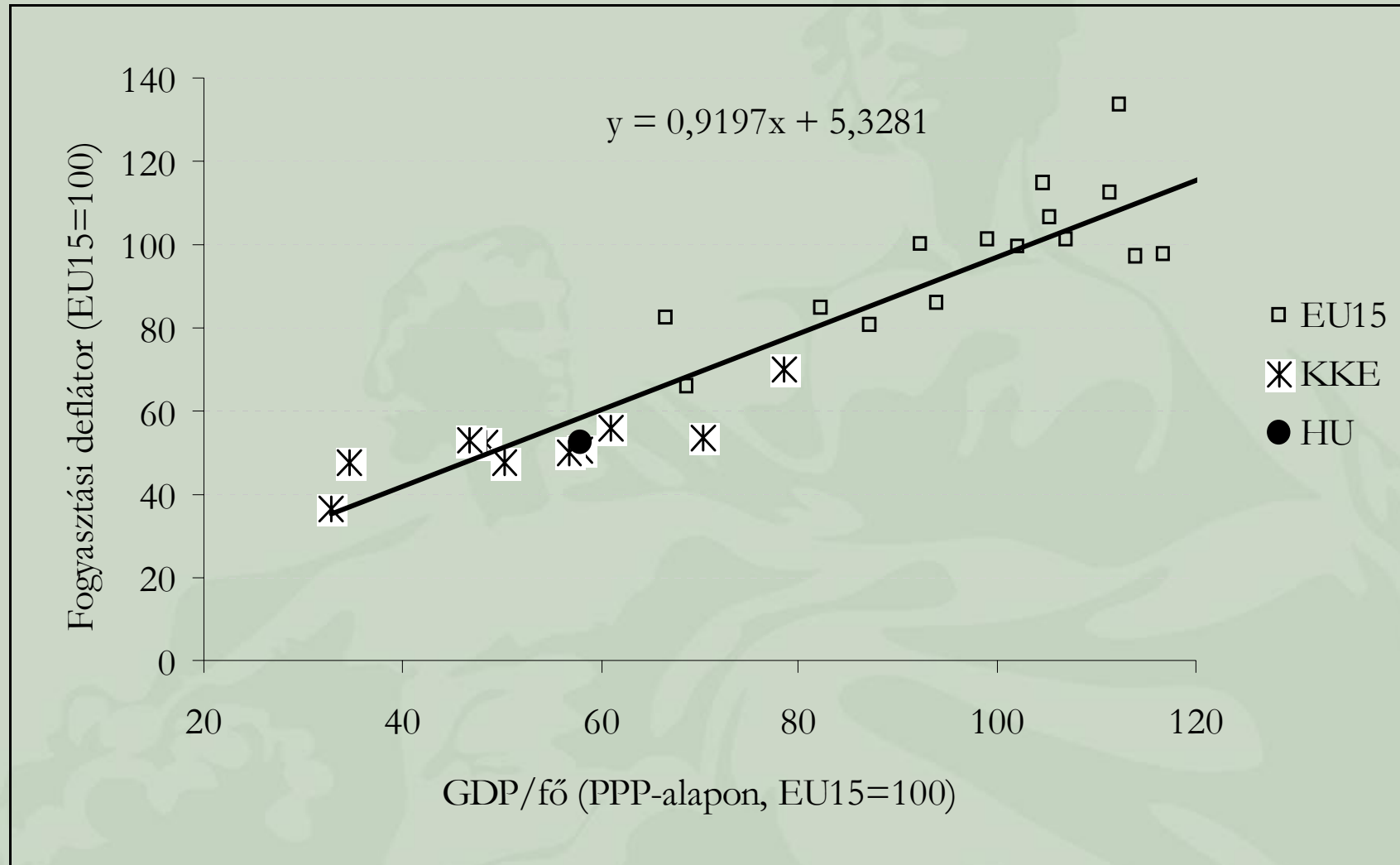
Fiskális fegyelem intézményi háttere:

- Közpénzügyi törvény

Konvergencia és infláció: a jegybank feladata

- Gazdasági felzárkózással párhuzamosan az árszínvonal is felzárkózik (reál- és nominál konvergencia)
- Ez megtörténhet árfolyam-felértékelődésen vagy infláción keresztül is
- Monetáris unióban már csak az infláción keresztül
- Alacsonyabb reálkamat → túlfűtöttség és elhúzódó korrekció kockázata nőhet (erősebb ciklikus ingadozás)
- A kockázatot csökkenti, ha az inflációs várakozások alacsony szinten horgonyozottak
- Magyarországon ettől még távol vagyunk → komoly feladat a monetáris politika számára
- Az árfolyamsáv eltörlése megteremtette a lehetőséget, hogy az árszint-konvergencia részben árfolyam-felértékelődésen keresztül menjen végbe → alacsonyabb infláció

3-1. ábra: Árszint és gazdasági fejlettség 2006-ban

Forrás: Eurostat, MNB

Konvergencia és strukturális reformok: összegzés

- Magyarország és az eurozóna optimális valutaövezetet alkot, az ország számára előnyös az euro mielőbbi bevezetése
- A gyors euro-bevezetési stratégiának kockázata is vannak
- A legnagyobb kockázat, ha a költségvetési kiigazítás után a hiány nem marad tartósan alacsony
- Ezt a kockázatot a magyar költségvetés szerkezeti átalakításával és intézményi megerősítésével (közpénzügyi törvény) lehet kezelni
- Az euroövezeten belüli sikerhez hozzájárulhatnak, de egyébként is szükségesek:
 - Munkaerőpiaci reform (foglalkoztatottság növelése)
 - Termékpiaci reform (verseny fokozása a termékek és szolgáltatások piacán)

Köszönöm a figyelmet!